

Verlag symposium 'Activerende sociale zekerheid'

Met de doelstelling arbeidsgehandicapten en werklozen weer aan het werk te krijgen zijn sinds de jaren negentig tientallen arbeidsmarkthervormingen doorgevoerd: denk bijvoorbeeld aan de invoering van de WIA, de verkorting van de WW-duur en de introductie van de Participatiewet. Maar wat is nu de juiste balans tussen het bieden van sociale zekerheid en het voeren van activeringsbeleid? En kunnen politici en beleidsmakers wel uit de voeten met de wetenschappelijke inzichten?

**MATTHIJS
WILLEMSE**
Redacteur ESB

Kort terug verscheen het ESB dossier *Activerende sociale zekerheid* (ESB 4706s). Naar aanleiding hiervan organiseerde ESB op 30 maart, samen met UWV, een symposium over hetzelfde thema. Onder leiding van ESB-hoofdredacteur Sandra Phlippen spraken wetenschappers, uitvoerders en

beleidsmakers elkaar in een vol Dudok Den Haag over de wisselwerking tussen wetenschap en praktijk op het vlak van activerende sociale zekerheid.

OPJAGEN

Hoe kun je WW'ers weer aan de slag krijgen? Voor zover er al wetenschappelijke consensus bestaat over de effectiviteit van re-integratieprogramma's, dan is het wel dat kortetermijninterventies – gericht op activering – effectiever zijn in het vergroten van de uitstroom dan langdurige programma's. Betekent dit dat het helpt om mensen op te jagen? Dat is volgens Arjan Heyma (SEO) niet zo eenvoudig te stellen. 'Het is van belang om te investeren in mensen, maar investeringen moeten wel renderen. Bij langlopende re-integratietrajecten is dat door het insluiteffect minder snel het geval dan bij kortdurende interventies.' Daarmee doelt Heyma erop dat werklozen gedurende een re-integratietraject minder intensief naar werk zoeken, omdat ze zich richten op de activiteiten in het traject.

Een veelbesproken maatregel die erop gericht is werklozen te prikkelen, is een verdere verkorting van de maximale WW-duur. Bas van der Klaauw (VU) heeft onderzoek gedaan naar de impact van de reeds in 2006 ingevoerde verkorting van de WW-duur. Volgens Van der Klaauw bestaat er geen twijfel over dat het verkorten van de maximale WW-duur tot gevolg heeft dat werklozen sneller aan de slag gaan. Maar wat voor effect heeft dit op de kwaliteit van de gevonden baan? 'Door een verkorting van de WW-duur nemen werkzoekenden eerder genoegen met een lagere bankkwaliteit, minder uren werk en een lager loon.'

Er kan dus niet zonder meer gesteld worden dat het verkorten van de WW-duur louter positieve effecten heeft. Van der Klaauw benadrukt bovendien dat het verzekeringselement van de WW van groot belang is. "Een verzekering voorziet in een behoefte van mensen, dat genereert nut. Als je mensen vraagt een paar euro extra premie te betalen om langer verzekerd te zijn tegen werkloosheid, dan zijn ze daartoe bereid."

Vlnr: Michel Rovers, Sandra Phlippen,
Roos Vermeij en Marc Roscam Abbing

Aan tafel vlnr: Bas van der Klauw, Arjan Heyma, Pierre Koning, Jan-Maarten van Sonsbeek en Sandra Phlippen

UITSTROOM ARBEIDSGEHANDICAPTEN

De ingezette hervormingen van arbeidsongeschiktheidsverzekeringen zijn volgen Jan-Maarten van Sonsbeek (UWV) zeer succesvol geweest in het beperken van de instroom naar een uitkering. Op het weer aan het werk helpen van (gedeeltelijk) arbeidsgehandicapten is in het verleden nog maar beperkt ingezet. Van Sonsbeek verwacht echter geen wonderen van maatregelen die gericht zijn op

het vergroten van de uitstroom: ‘De succesvolle beperking van de instroom heeft tot gevolg dat het lastiger is om de uitstroom te stimuleren. Er bestaan immers grote uitdagingen bij het aan het werk helpen van de resterende groep arbeidsgehandicapten.’

Omdat veel onduidelijk is over de effectiviteit van re-integratie, is de markt voor arbeidsongeschiktheidsuitkeringen ook opengesteld voor commerciële verzekeraars, in de hoop dat dit zou leiden tot meer innovatie en efficiëntie. De resultaten zijn voorsnog teleurstellend: ‘Verzekeraars zijn er voorsnog niet in geslaagd om re-integratie effectiever te laten verlopen dan het UWV’, aldus Van Sonsbeek. ‘De concurrentie op re-integratieprestaties is nog niet op gang gekomen.’

Een extra uitdaging bij de re-integratie van arbeidsgehandicapten bestaat in de grote diversiteit van deze groep. Hoe kan hier het beste rekening mee worden gehouden? Pierre Koning (SZW en VU) is ervan overtuigd dat het van groot belang is dat een re-integratietraject zo snel mogelijk

Foto linksonder: Marc Roscam Abbing

Overhandiging ESB Dossier aan directeur-generaal bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid Bernard ter Haar

wordt ingezet. 'Zolang er nog contact is met de werkgever, kan deze immers het beste inschatten wat iemands resterende werkcapaciteit is.'

In hoeverre bereiken al deze wetenschappelijke inzichten de beleidsmaker? Daarover is Van der Klaauw optimistisch. 'Door de crisis en de opgelopen werkloosheid bestaat er een gevoel van urgentie bij beleidsmakers en is er een groeiende interesse voor op onderzoek gebaseerde beleidsinterventies.'

EEN BEETJE SHOPPEN

Vinden beleidsmakers en politici zelf dat de resultaten van wetenschappelijk onderzoek voldoende gebruikt worden in het beleid? Roos Vermeij (PvdA) doet een boekje open: 'Het is waar, politici lezen te weinig. We doen al sinds jaar

'Door de crisis en de opgelopen werkloosheid is er een groeiende interesse voor op onderzoek gebaseerde beleidsinterventies'

en dag te weinig met de wetenschap.' Dat onderzoeksresultaten elkaar ook regelmatig tegenspreken, helpt bovendien niet mee. 'Bij tegenstrijdige resultaten ga je als politicus toch ook een beetje shoppen,' aldus Vermeij. Ook Mark Roscam Abbing (SZW) betwijfelt of wetenschappelijk onderzoek voldoende benut wordt bij het vormgeven van beleid. 'De bruikbaarheid van wetenschappelijke inzichten is in de praktijk vaak beperkt omdat wetenschappelijk bewijs partieel is, terwijl de politiek naar een breder plaatje kijkt.'

In hoeverre komen de verschillende onderzoeksresultaten bij de uitvoerders van het beleid terecht? Michel Rovers (UWV) denkt dat de resultaten met betrekking tot de effectiviteit van verschillende re-integratietrajecten direct bruikbaar zijn. Toch loopt de wetenschap per definitie achter op de uitvoering: 'De uitkomsten van een effectiviteitsstudie zijn vaak alweer achterhaald op het moment van rapportage', vindt Rovers. 'Doordat er vaak alweer nieuwe regelingen gelden en de hervormingen groot in omvang

Vlnr: Raymond Gradus, René Paas, Sandra Phlippen, Anneke van der Giezen en Hans Spigt

zijn, is eerder onderzoek beperkt bruikbaar voor de toekomst.'

PARTICIPATIEWET

In het kader van de Participatiewet hebben gemeenten en werkgevers nieuwe verantwoordelijkheden gekregen voor het aan de slag helpen van werkzoekenden. Welke kennis hebben deze partijen nodig om een succes te maken van de Participatiewet? En hoe verloopt dit tot nu toe?

René Paas (Divosa) ondersteunt de gedachte achter de Participatiewet. 'Aan de onderkant van de arbeidsmarkt staan verschillende groepen mensen aan de kant, die hebben allemaal gemeen dat het voor werkgevers niet loont om hen zelfstandig aan te nemen. Als al die verschillende doelgroepen hun eigen regeling en uitvoeringsinstantie hebben dan worden dat concurrerende doelgroepen. Voor bedrijven is het bovendien lastig om aan meerdere regelingen tegelijk deel te nemen.'

De regionale aanpak van de Participatiewet kan op steun rekenen. 'Door de regionale benadering worden vraag en aanbod dichter bij elkaar gebracht,' aldus Hans Spigt (aanjager banenafpraak overheidssector). Anneke van der Giezen (UWV) verwacht dat voor succes wel een andere kijk op bedrijfsprocessen noodzakelijk is. 'Managers zullen per proces moeten kijken welke taken kunnen worden uitgevoerd door arbeidsgehandicapten.' Of managers hiervoor al over voldoende kennis beschikken, wordt door Paas betwijfeld: 'In de wetenschap is al veel kennis beschikbaar, maar die heeft de werkvloer nog niet bereikt.' Om die kennis beschikbaar te maken moet volgens Paas worden ingezet op het opleiden van uitvoerders: 'Zij moeten enkel gebruik maken van de beste instrumenten.'

Vooralsnog is het echter te vroeg om al conclusies te trekken over de effectiviteit van de ingezette hervormingen. Om de effecten meetbaar te maken is allereerst rust nodig. 'De effectiviteit van instrumenten kan niet gemeten worden als interventie op interventie wordt gestapeld,' zegt Raymond Gradus (VU). 'De politiek draagt hierbij een belangrijke verantwoordelijkheid.' De vele beleidswijzigingen in het verleden stemmen hierbij niet direct hoopvol. Paas eindigt dan ook met een oproep aan de politiek: 'Geef de beleidsmaker de ruimte die nodig is om de beste instrumenten in de praktijk te brengen.'

